

Grönannin ja Pielisen Karjalain ikäihmisiä yhdistävät ainakin kalastus, marjastus ja bingo, hymyilevät Zoe Mariah Eisner Grönlanista ja Marika Savolainen Pikesistä Nurmeksesta.

KUVA: MARIKA SAVOLAISEN MATKA-ALBUMI

Leipää, lämpöä ja kuljetuspalveluita – Euroopan vanhukset samassa veneessä

Euroopan reunamaille eletään saman oloista arkea. Niin Skotlannissa, Pohjois-Itämeressä, Grönannissa, Pohjois-Ruotsissa kuin Pielisen Karjalassakin väki vanhenee, nuoret muuttavat pois, ja palvelut uhkaavat karata keskuskisän. Suurin osa ikäihmisistä haluaisi kuitenkin elää kotikonnullaan. Onko tämä mahdollista – varsinkin nyt kun sekä valtioiden että kuntien talous on kovin tiukoilla? Tätä pätkäittäin toukokuussa Belfastissa Pohjois-Irlannissa.

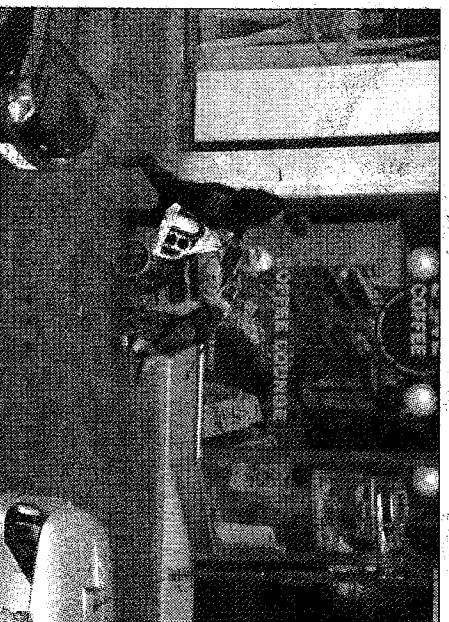
Ikäihmisten omat kokemukset kunniaan Skotiti pohdivat paikannimitystä ikäihmiselle. Onko tätä keää, että vanhus saa halutessaan asua tutussa oloisessa omalla kotiseudullaan? Kuljetuspalvelujen turvaaminen on suuri haaste, kun asutaan pitkien matkojen päässä. Esimerkiksi Skotlannissa maasto on vuoristomaasta, jossa julkiset liikennepalvelut harvenevat harvenemistaan. Grönlanissa matka seuraavaan kylään saattaa kestää viikonhyvällä keilillä.

Ikäihmisten elämänkokemuksista ja osaamista arvostetaan Skotlannissa. Kylienhistoriaa tehdään tutuksi kirkkoille polville. Sotasaikareiden kertomuksia videoidaan, ja käytetään kouluopetuksessa.

Ketkäpä olisivat parempia ikäihmisten tarpeiden tuntujoita kuin ikäihmiset itse. Ihmisten toimintakykyä ja hyvinvointia arvioidaan muun muassa haastatteluin. Kylien asukkailla kysytään, kuinka usein käytkä ulkona, montako ihmistä näet päivittäin. Grönlanissa taas kysytään, miten usein käyt metsästäys- tai kalastusretkellä, pönnimassa marjotai pelamassa bingoa.

Lieksassa 70 vuotta täytännyt voi saada kuntoutuvolan työterapeutin ennaltehtäiselle kotikäynnille. Kotikäynnillä voidaan tarjota ikäihmisen toimintakykyä, selvitettävä palveluita ja suositella esimerkiksi kuntoryhmiä. Tarkoituksena on tukea kotona asumista. Haastattelutieto auttaa myös kehittämään palveluita vastaamaan ikäihmisten tarpeita. Kokemuksen mukaan lieksalaiset seitsenkymppisetäkevät samat harrastukset kuin grönlantilaiset kumppaninsakin: kalastus, marjastus ja metsästyks ovat kova sana.

Ikäpolitiikkaa ja aluekehitystä Ikäihmisten kotona asumisen tukemisessa on kyse myös maaseudun elinvoimaisuuden vahvistamisesta. Samalla kun ikäihmistensäavat nykyistä paremmiin apuihin, voi koko seutu saada pirstustuksen.

Ikäihmisen apuna – ystäväpalvelua Pohjois-Itämeren satelissa säässä. KUVA: MARIKA SAVOLAISEN

Ikäihmiset ja heidän asuintyhteisönsä virittävät uutta toimintaa, yhteistyötä ja palveluita. Käytännön keinoja voivat olla esimerkiksi uudet ratkaisut kotiväin järjestämiseksi.

Skotlannissa järjestetään ruokapalvelua (lounaskerhoja) ja pyöritetään ystäväpiirejä osin vapaaehtoisistojilla, osin palkatun henkilökunnan avulla. Vapaaehtoisuuden voimaannuttamiseen varsinakin Skotlannissa ja Pohjois-Itämeressä. Skotlannissa maaseutua pyritään elvyttämään myös innostamalla nuoria perheitä hankimaan kakkosasuntoja maaseudulta.

Kuten meillä Suomessa myös Pohjois-Itämeren julkishallinnossa ja järjestökentällä on menellään suuria

muutoksia. Tavoitteena on edetä sujuvampaan ja vaikeuttavampaan yhteistyöhön vanhustyössä.

Ikäihmiset marssivat Belfastissa ja Lieksassa

Ikäihmiset ovat aktiivisia vaikuttajia. Pohjois-Itämeressä käydään nyt kovaa kamppailua ikäihmisten hyvinvoinnin puolesta. Talouden ylikorostumisesta arvostellaan ja sosiaalisiin kysymyksiin halutaan lisätä huomiota. Viime joulukuussa Belfastissa järjestettiin ikäihmisille parempia elämisen ehtoja. Huolenaiheina olivat kohonneet elinkustannukset. Monet vanhukset joutuivat talvella vaihtamaan, ostavatko ruokaa vai lämmityshiliiä – molempiin

Alkoholin juominen kadulla kielletty – sakko on kova. KUVA: ARLA JÄMSÉN

kun rahat eivät riittäneet. Ratkaisutiksi Pohjois-Itämeressä toivotaan maaseutujen sosiaalisia yrityksiä ja lisää pyörillä kulkevia palveluita. Pajon uskotaan myös ikäihmisten oman aktiivisuuden voimaan, niin vapaaehtoistyöntekijöinä kuin sosiaalisten yritysten toimijoinakin.

Kuljetuspalvelut puhuttavat myös Pielisen Karjalassa. Toukokuussa lieksalaiset, ikäihmiset kätkijoukossa, marssivat kimpakkuyhtien säilyttämisen puolesta. Kansalaisadressin kerätiin yli 3 000 nimeä. Kimpakkuyhtiön Liexsan keskustassa ja haja-asutusalueella kutsuperiaatteella reilut 10 vuotta hyvin toiminnut palvelu. Periferiaasta löytyy oikeuksiaan puolustavia viere-

(Kirjoittajat osallistuvat Older People for Older People -hankkeen työkokoukseen Belfastissa toukokuussa. Hanketta rahoittaa EU:n Pohjoisen Periferian ohjelma. Osallistujat ovat Pielisen Karjalain lisäksi Skotlantti, Pohjois-Itämeri, Ruotsi ja Grönlandi. Kannu osallistuu hankkeeseen tarkkailijana.)

MARKKA SAVOLAINEN

Pikes Oy

ARLA JÄMSÉN

Itä-Suomen sosiaalialan osa-

misseskus

MARKKA SAVOLAINEN

Pikes Oy